

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента

Олійник Тетяни Іванівни

на дисертацію Ван Чень

**«Формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх
викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на
фортепіано», подану на здобуття**

ступеня доктора філософії

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Динамічні трансформації сучасного світу вплинули на систему освіти загалом та мистецьку освіту зокрема, актуалізувавши проблему дистанційного навчання, яке становить особливу складність для мистецької сфери. Як слушно зазначає автор, сучасні технології не можуть повністю замінити традиційні методи навчання музичного виконавства. У зв'язку з цим, виникає необхідність у розробці методик, які ефективно поєднують ключові елементи виконавської майстерності, враховуючи сучасні мистецькі інновації. Підготовка майбутніх учителів музики та викладачів музичних дисциплін має будуватися на засадах творчого розвитку та поступового оволодіння виконавськими навичками. Важливо забезпечити якісне опанування художньої техніки, що дозволить точно передавати зміст та стиль музичних творів різних жанрів.

Відтак можна стверджувати, що дослідження Ван Чень є **своєчасним і має значну наукову цінність**.

Обґрунтованість і достовірність наукових висновків, поданих у дисертації, не викликає сумнівів, оскільки вони визначаються теоретико-методологічними позиціями, що становлять базис дослідження, підтверджуються отриманими результатами, використанням значного обсягу науково-педагогічних джерел

українських та зарубіжних дослідників (212 найменувань), а також застосуванням сучасних методів здійснення експериментального дослідження.

Відповідно до теми в дисертації виділено суперечності, визначено мету дослідження, поставлено відповідні завдання в логічній послідовності. Об'єкт та предмет характеризуємо як адекватні цілям та завданням дисертації.

У дослідженні ефективно застосовувався комплекс методів: *теоретичних* – спрямованих на отримання даних стосовно предмета дослідження й формулювання висновків; *емпіричних*: опитування, педагогічне спостереження, самооцінювання, експертне оцінювання, методико-орієнтовані завдання, творчі завдання – для діагностики фактурно-стильових виконавських умінь; колоквиум та круглий стіл, порівняння візуального та перцептивного сприйняття твору, створення банку виконавських фактурно-стильових еталонів-образів, репрезентацій – для підвищення рівня сформованості фактурно-стильових виконавських умінь; *статистичних*: розробка шкали оцінювання, емпіричне значення критерію Фішера, розрахунки середньої величини – для підтвердження результатів дослідження, що доводять ефективність пропонованої методики.

Структура дисертації є обґрунтованою та логічною, представлена вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Сутнісний зміст кожного розділу дослідження має безпосередній зв'язок із поставленою метою та завданнями.

Характеризуючи наукову новизну дослідження, слід відзначити, що автором уперше у вітчизняній педагогічній науці розкрито феномен фактурно-стильових умінь фортепіанного виконавства через функціональні кластери (емоційно-аудіальний; когнітивно-інтерпретаційний; хронотопно-перцептивний та художньо-перформативний); розкрито сутність фактурно-стильових виконавських умінь; розроблено компонентну структуру досліджуваного феномену в єдності компонентів: техніко-фізіологічного, мобільності та

вправності володіння різними фактурами в різних стилях, застосування художньо-образного та стильового контексту фортепіанної фактури твору в процесі роботи над ним і в концертному виконавстві; обґрунтовано методологічну основу дослідження в комплексі інформаційно-музикологічного, когнітивно-рефлексійного, виконавсько-компетентнісного та інтерпретаційно-творчого наукових підходів; розроблено критерії і показники оцінювання фактурно-стильових виконавських умінь; розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів і вчителів музичного мистецтва.

Варто підкреслити й основні здобутки, що визначають **практичне значення дослідження** та вказують на можливість використання представлених положень, висновків та рекомендацій як в лекційних курсах з проблем методики викладання гри на фортепіано, так і в межах індивідуальних занять, різних видів ансамблевого музикування.

Виділимо ще низку переваг дослідження.

По-перше, у дисертації автором обґрунтовано методологічні засади досліджуваної проблеми, які базуються на сукупності наукових підходів та відповідних принципів: *когнітивно-рефлексійного* (принципи стимулювання осмисленого ставлення до фактурно-виконавських умінь як виконавського ресурсу втілення художнього образу та опора на рефлексію відчуття щодо володіння фортепіанною фактурою та звуковидобуванням, переваг і недоліків у володінні фортепіанною фактурою); *виконавсько-компетентнісного* (принципи зацікавленого ставлення до художньо-технічного самовдосконалення та збагачення ресурсу методичного самозабезпечення щодо опанування фактурно-стильовим розмаїттям фортепіанних творів); *контекстно-творчого* (принципи спонукання до пошуку художньо-функціонального контексту засобів виразності фортепіанних творів; накопичення художньо-образних смислів-еталонів фортепіанної фактури в стильовій проєкції шляхом їх класифікації); *інформаційно-музикологічного* (принципи: орієнтація на індивідуальні

властивості художньо-образного мислення і художнього методу композитора; усвідомленого ставлення до виразно-кolorистичних і акустичних властивостей фортепіано відповідно до стилю; акцентуації уваги на функціонально-контекстних властивостей фактури).

По-друге, переконливим є твердження автора щодо необхідності впровадження низки педагогічних умов задля підвищення ефективності формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, до яких автор зараховує: стимулювання адекватного самооцінювання художньо-технічного виконавського ресурсу та шляхів його покращення (реалізується за допомогою методів: оцінювання записів власного виконання творів, їх порівняння з якісними еталонами виконання; вправи на відчуття фортепіанної клавіатури під час виконання різних фактур; вправи на чергування напруження і розслаблення; вправи на відчуття опори руки на клавіатуру; вправи на швидку зміну фактур (арпеджіо, акорди, зміна видів арпеджіо, октави тощо)); цілеспрямоване накопичення досвіду практичного застосування фактурно-стильових еталонів світової фортепіанної спадщини (реалізується за допомогою таких методів та організаційних форм: проведення колоквіумів, круглих столів задля обговорення складання модулів сумісно в групі, що дає змогу обговорення фактурних «абрисів» та розширення знань і фактурно-стильових компетенцій здобувачів; створення банку виконавських фактурно-стильових еталонів-образів, що передбачає накопичення таких фактурно-виконавських фрагментів музичної програмної музики, які яскраво передають (імітують, портретують) образ); динамізація художньо-творчого ставлення до фактурно-стильових умінь у виконавській та педагогічній інтерпретації фортепіанних творів (реалізується за допомогою таких методів: побудова функціональної ментальної карти засобів виразності художнього образу; наведення художньо-функціональних зв'язків фактури з іншими мовними атрибутами музичної/художньої виразності відповідно до образу та стилю твору).

По-третьє, цінною є запропонована автором цілісна модель формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, що містить методологічну основу, яка включає компоненти, підходи та принципи; методико-організаційну основу, яка поділяється на установочно-рефлексійний, виконавсько-мобілізаційний та художньо-інтерпретаційний етапи з відповідними педагогічними умовами та методами. Результат, що полягає в оволодінні високим (образно-контекстним), середнім (технологічно-виразовим) та низьким (виконавсько-невідрефлексованим) рівнями сформованості досліджуваних умінь у майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва.

По-четверте, переконливими є представлені дисертантом результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої авторської методики формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, що сприяла досягненню респондентами експериментальної групи більш високих результатів за всіма критеріями.

По-п'яте, заслуговує на схвалення теоретико-допоміжний матеріал, представлений у додатках до дисертації.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Результати виконаного дослідження викладено у 7 публікаціях автора, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 4 – апробаційного характеру (1 – зарубіжна). Статті написані українською, англійською та китайською мовами. В опублікованих працях відображено результати кожного з розділів дисертації. Проведене ознайомлення зі змістом публікацій свідчить про наявність повного висвітлення результатів дисертації. Посилання на публікації відображено в роботі.

Наукові положення, висновки і рекомендації дослідження апробовано під час міжнародних науково-практичних конференцій. Отже, дисертаційну роботу

Ван Чень, зважаючи на форму та змістову складову, можна вважати завершеною працею.

У цілому, позитивно оцінюючи наукове та теоретико-практичне значення отриманих дисертантом результатів, необхідно окреслити певні дискусійні положення щодо змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. На сторінці 62-67 докладно розкрито функціональні кластери в яких виявляються по-різному фактурно-стильові уміння. Вони подаються в послідовності: перший – Емоційно-аудіальний кластер; останній – Художньо-перформативний кластер. Натомість на рисунку 1.1. вони подаються в протилежній послідовності. Зазначене потребує пояснення автора.
2. Одним з компонентів фактурно-стильових виконавських умінь дослідниця розглядає техніко-фізіологічний компонент, що охоплює індивідуальні можливості студента-піаніста. Цілком погоджуючись з важливістю введення такого компоненту варто було навести типовий перелік техніко-фізіологічних проблем або ускладнень, що стають чинниками їх існування.
3. У переліках рекомендованої літератури варто було б вказати, які твори доцільно застосовувати для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), які для здобувачів спеціальності 025 Музичне мистецтво.
4. У тексті дисертації мають місце окремі огріхи редакційного характеру. Не вважаємо за потрібне їх коментувати, оскільки завдання опонента полягає у ґрунтовному аналізі наукової суті проблеми дослідження.

Варто вказати, що надані зауваження є рекомендаційними і тому не впливають на загальну позитивну оцінку наукового рівня дисертаційної роботи Ван Чень.

Загальний висновок. Дисертація Ван Чень є завершеною, оригінальною науковою працею, що має теоретичне та практичне значення для розвитку української освітньої системи. Дослідження характеризується новими, раніше не

захищеними положеннями, а отримані, у підсумку, наукові результати розв'язують, у своїй єдності, актуальну проблему. Отже, зважаючи на викладене, вважаємо, що дисертаційна робота «Формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано» відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Ван Чень заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інструментального
виконавства Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Тетяна ОЛІЙНИК

Підпис Т. І. Олійник засвідчую.

Ректор Уманського
державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, доктор
педагогічних наук, професор

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ